

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В ГАЛУЗІ

спеціальність	E2 Екологія	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	Екологія	факультет	біотехнологій
освітній рівень	другий (магістерський)	кафедра	екології та біотехнологій в рослинництві

ВИКЛАДАЧ

ГОЛОВАНЬ ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

Вища освіта – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, спеціальність Селекція та генетика с.-г. рослин

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, спеціальність 101 Екологія

Одеський національний технологічний університет, спеціальність 183 Технології захисту навколишнього середовища

Науковий ступень – кандидат сільськогосподарських наук, 06.01.05 – селекція і насінництво

Вчене звання - доцент

Досвід роботи – 15 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

авторка більше 20 навчально-методичних розробок;

співавторка 15 навчальних посібників;

учасниця наукових і методичних конференцій.

телефон	+380509827032	електронна пошта	golovanlarisa14@gmail.com	дистанційна підтримка	Google Meet Moodle, ZOOM

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування у здобувачів системи сучасних теоретичних знань і практичних навичок щодо принципів, механізмів та інструментів збалансованого використання природних ресурсів у відповідній галузі, забезпечення екологічної безпеки та збереження природного потенціалу територій.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, командна робота
Обсяг і форми контролю	4 кредити ECTS (120 годин): 16 годин лекції, 16 годин практичні; модульний контроль (2 модулі); підсумковий; контроль – залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність, командна робота

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетенції	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях для вирішення проблем раціонального використання та охорони природних ресурсів. Здатність застосовувати сучасні концепції, принципи та методи збалансованого природокористування для вирішення екологічних проблем галузі. Здатність оцінювати природно-ресурсний потенціал територій і галузей та визначати можливості його раціонального використання. Здатність оцінювати рівень антропогенного навантаження, ресурсомісткість та екологічні ризики галузевого виробництва. Здатність обґрунтовувати заходи щодо раціонального використання, відновлення та охорони земельних, водних, лісових, мінеральних і біологічних ресурсів. Здатність розробляти природоохоронні та ресурсозберігальні заходи з урахуванням принципів сталого розвитку та кліматичної адаптації.	Програмні результати навчання	Аналізувати взаємозв'язки між використанням природних ресурсів, станом довкілля та соціально-економічним розвитком територій. Оцінювати природно-ресурсний потенціал територій і галузей та визначати напрями його раціонального використання. Визначати основні джерела антропогенного навантаження на природні ресурси та оцінювати їх екологічні наслідки. Застосовувати екосистемний, ландшафтний та басейновий підходи до управління природними ресурсами. Обґрунтовувати впровадження природоорієнтованих рішень та найкращих доступних технологій для зниження негативного впливу господарської діяльності. Розробляти комплексні програми ресурсозбереження та зниження антропогенного навантаження у відповідній галузі. Оцінювати вплив кліматичних змін на ресурсний потенціал територій та розробляти адаптаційні заходи.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА РЕСУРСНО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ					
Лекція 1.	Концептуальні засади збалансованого природокористування	Практичне заняття 1	Оцінювання природно-ресурсного потенціалу території	Самостійна робота	Історичні етапи розвитку концепції раціонального природокористування. Класифікація природних ресурсів за характером відновлюваності та особливостями використання. Проблема виснаження невідновлюваних природних ресурсів у сучасній економіці. Дефіцит водних ресурсів як глобальний виклик для сталого розвитку. Деградація земельних ресурсів та її соціально-економічні наслідки. Фрагментація природних екосистем як наслідок господарського освоєння територій. Роль біорізноманіття у підтриманні продуктивності та стійкості екосистем
Лекція 2.	Природно-ресурсний потенціал та його оцінювання	Практичне заняття 2	Розрахунок показників ресурсомісткості галузевого виробництва		
Лекція 3.	Екологічні межі природокористування та допустиме антропогенне навантаження	Практичне заняття 3	Оцінювання антропогенного навантаження на природні ресурси		
Лекція 4	Екосистемні послуги та природний капітал у системі природокористування	Практичне заняття 4	Оцінювання екосистемних послуг території		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ГАЛУЗЕВІ МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ					
Лекція 5	Екологізація галузевого виробництва та ресурсоефективність	Практичне заняття 5	Оцінювання ресурсоефективності та екологічної результативності підприємства	Самостійна робота	Екодизайн продукції як інструмент зменшення ресурсного та екологічного навантаження. Принципи розширеної відповідальності виробника у системі управління ресурсами. Екологічні ризики критичної інфраструктури та ресурсна безпека галузей. Використання відходів як вторинних ресурсів: технологічні та організаційні можливості. Природоорієнтовані рішення для відновлення порушених територій.
Лекція 6.	Циркулярна економіка та замкнені ресурсні цикли	Практичне заняття 6	Розроблення ресурсозберігальної моделі галузевого виробництва		
Лекція 7	Економічні та управлінські механізми природокористування	Практичне заняття 7	Оцінювання економічної ефективності природоохоронних заходів		
Лекція 8	Кліматична адаптація та природоорієнтовані рішення у природокористуванні	Практичне заняття 8	Розроблення програми збалансованого природокористування для галузевого підприємства		

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1. Боголюбов В. М., Соломенко Л. І. Основи екології та збалансованого природокористування: навч.-метод. посібн. Київ: ДІА, 2009. 158 с.
2. Боголюбов В. М., Соломенко Л. І., Предместніков О. Г., Пилипенко Ю. В. Екологія з основами збалансованого природокористування: навч.-метод. посібн. Херсон: Айлант, 2009. 216 с.
3. Екологічні основи збалансованого природокористування в агросфері: навч. посібн. / за ред. проф. С. П. Сонька, Н. В. Максименко. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 572 с.
4. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю. В. Дзядичев та ін. Тернопіль: Астон, 2016. 392 с.

Методичне забезпечення

1. Войтків П. С. Збалансоване природокористування: метод. вказівки. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 35 с.
2. Войтків П., Іванов Є. Збалансоване природокористування: навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 182 с.
3. Клименко М. О., Залеський І. І. Збалансоване використання водних ресурсів : навч. посібн. Рівне: НУГВП, 2016. 337 с.
4. Штойко П. І. Концепції природознавства : навч. посібн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011, 456 с.
5. Глобалізація і безпека розвитку. О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін. Київ: КНЕУ, 2001. 733 с.
6. Гавриленко О. П. Екогеографія України: навч. посібн. Київ: Знання, 2008. 646 с.
7. Географія мінеральних ресурсів України: монографія / М. Сивий, І. Паранько, Є. Іванов. Львів: Простір-М, 2013. 683 с.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістюповторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковимповторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.